

marx-21

@marx21yayinlari

www.marx-21.net

Marx21 Yayınevi Bülteni, Sayı: 2, Aralık 2018

Antroposen Dönemde Yeşil Sol Siyaset (*)

Dünyamız insanın kirlî bir hayvan olmasından ya da sayısal olarak çokluğundan kirlenmedi... Ekolojik krizin sosyal nedenlerini açığa çıkarttığımızda uygun sosyal çözümler bulmamız da mümkün olacaktır.

Barry Commoner

Geçen 20 yılda bilim insanları tarih ve gezegenimizin bugününe dair kritik önemde keşiflerde bulundu ve dünyamızın yeni ve daha önce görülmemiş bir döneme girdiği sonucuna ulaştılar. Bu döneme

Antropesen (İnsan Çağı) adını verdiler. [T. Ahmet Ertek, "Antropojenik Jeomorfoloji", Türk Coğrafya Dergisi 69,2017]

Önceden bilim insanları dünyanın farklı yönlerini jeoloji, biyoloji, ekoloji, fizik ve diğer disiplinleri kullanarak anlamaya çalıştı. Şimdi çok sayıda araştırmacı dünyayı entegre bir gezegen sistemi olarak ele alıyor ve insan faaliyetinin sistemi hızla temelden değiştirdiğini keşfediyor.

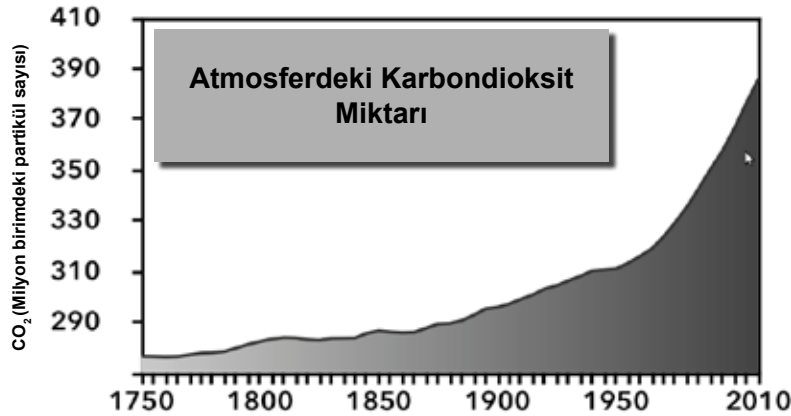
Bu perspektifin ortaya çıkışında gezegenin doğasına ilişkin iki temel durumun fark edilmiş olması önemliydi. Birincisi, dünyanın kendisi tek

bir sistem ve biyosfer onun aktif ve vazgeçilmez bir parçası. İkincisi, insan faaliyetleri sonuçları açısından öylesine yaygın ve derin ki dünyayı küresel düzeyde tümleşik, interaktif ve hızlandırıcı yollardan etkiliyor; insanların bağımlı olduğu canlı ve cansız süreçleri bileşenleri ile birlikte tehdit ediyor. [Steffen, vd., "The Anthropocene: Are Humans Now Overwhelming the Great Forces of Nature?," s. 614]

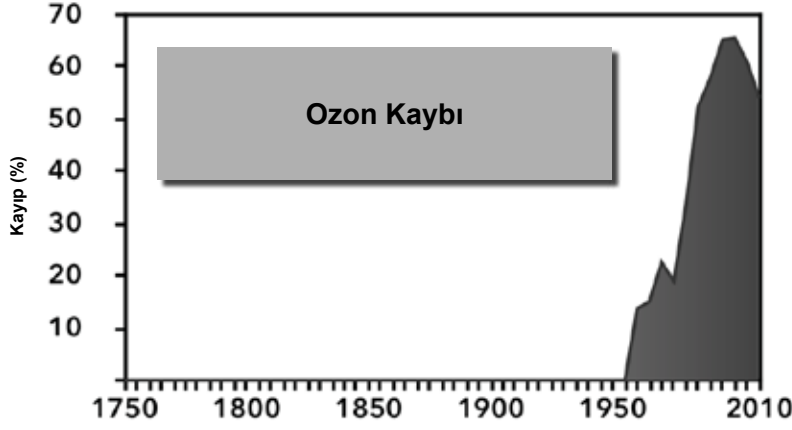
1980'lerde yeni bilimsel araçların ortaya çıkışı ile özellikle de

Temel ekolojik parametrelere göre dünya sistemi en az yarım milyon yıldır ortaya koyduğu doğal değişkenler alanının çok dışına çıktı. Dünya sisteminde değişimin doğası şimdi kendiliğinden ortaya çıkmakta; ölçekleri ve değişim oranları daha önce görülmedik düzeydedir. Dünya daha önce benzeri görülmemiş bir yolda ilerliyor.

Amsterdam Küresel Değişim Deklerasyonu (2001)

(*) Bu metin Ian Angus'un Monthly Review Press tarafından 2016'da yayınlanan "Facing the Anthropocene Fossil Capitalism and the Crises of the Earth System" kitabını temel alarak hazırlanmıştır. Metinde yer alan grafikler de aynı kitaptan alınmıştır.

tüm dünyanın durumu hakkında veri toplamak üzere dizayn edilmiş uydular ve çok sayıda bilimsel veriyi toplayan, ileten ve analiz edebilen bilgisayar sistemleri sayesinde dünyayı bir sistem olarak çalışmak mümkün ve zorunlu hale geldi.

Bilim insanları nükleer silahların, ozon-yıkıcı kimyasalların ve sera gazlarının dünyayı radikal olarak yeniden yapıcı ve potansiyel olarak yıkıcı sonuçlarıyla insan faaliyetinin sadece değişime değil küresel değişime yol açtığını fark ettiler.

Tarihsel değişim: Antroposen dönemi

Dünya tarihinde çok yakın zamanlara kadar insanlar ve faaliyetleri dünya sisteminin dinamiklerinde önemsiz bir güçtü. Ancak son dönemde insanlığın biyosfer ve diğer alanlardaki etkisi doğanın kendisi kadar ve hatta daha fazla olmaya başladı.

İnsan kaynaklı değişimin büyüklüğü, mekansal ölçeği ve hızı daha önce görülmemiş bir düzeyde

Bu yüzyılda alınacak önlemler antroposen iklim anomalisinin holosen iklimden görece olarak kısa dönemli ve küçük bir sapma ya da binlerce yıl sürecek aşırı bir sapma olmasını belirleyecektir.

ABD Ulusal Araştırma Konseyi

ve şimdi insan faaliyeti bir dizi biyokimyasal döngüde doğayla eşit ya da üstün çıkmaktadır.

İnsan faaliyetlerinin dünyanın çevresine ve işleyişine çok yönlü etkisi ya da belirleyiciliği başka bir jeolojik dönem önerilerinin ortaya çıkmasına yol açtı.

İnsanlığın son bir kaç jenerasyonu bir kaç yüz milyon yılda oluşan fosil yakıt rezervlerini bitirme süreci içinde. Neredeyse toprak yüzeyinin %50'si doğrudan insan eyleminin bio-çeşitliliğe, beslenme döngüsüne, toprak yapısına, biyoloji ve iklime yönelik önemli etkileriyle dönüştürüldü. Tüm toprak ekosisteminde doğal olarak var olandan daha fazla nitrojen sentetik ve gübre uygulandı. Erişilebilir tatlı suyun yarısından fazlası doğrudan ya da dolaylı olarak insanlık tarafından kullanılmakta ve yeraltı su kaynakları çoğu bölgede hızla tükeniyor. Karbondioksit ve metana ek olarak bir dizi iklimsel öneme sahip sera gazlarının yoğunluğu atmosferde büyük oranda arttı. Kıyı ve deniz yaşam alanları büyük oranda değiştirildi. Mangrovların %50'si ortadan kalktı ve sulak alanlar yarı yarıya azaldı. Deniz balıklarının %22'si aşırı avlandı ya da tükendi ve %44'ü tükenme sınırında.

Yokoluş oranları dünyanın deniz ve kara ekosistemlerinde hızla artıyor.

Dünya tek bir biyolojik türün (insanlık) faaliyetleri sonucu ilk bü-

yük yok oluşun içinde. [Potsdam Institute, "Turn Down the Heat", 2014, s.5]

Büyük hızlanma

Yeşil politika yürüten çevrelerde çevresel problemler için bir bütün olarak insanlığı suçlamak gibi muhafazakar bir eğilim var. [İnsan doğasına ilişkin tartışmalar için bkz. Dan Swain, "Yabancılaşma", Marx-21 Yayınları, 2013] İnsanın doğanın sürekli düşmanı olduğu ve radikal olarak nüfusu azaltılmadan doğanın korunmasına yönelik tüm diğer önlemlerin kesinlikle başarısız olacağı söyleniyor. Ancak Antroposen (İnsan Çağı) projesinin öncülüğünü yapan bilim insanları "tüm insanların suçlu" olduğu iddiasını bir çok kez ve açıkça reddettiler.

Stephen Pacala ekolojik ayak izi konusunda şöyle yazıyor: "3 milyar yoksul insan... aslında hiçbir salınım gerçekleştiriyor. Diğer bir deyişle en yoksulların hayatının iyileştirilmesi iklim problemleriyle çatışmıyor. Bunun anlaşılması çok, ama çok önemli... Karşılaştırmalı olarak baktığımızda büyük salınımı yapanlar zenginler. En üst 500 milyon insan (insanlığın %8 kadarı) sera gazı emisyonlarının yarısından sorumlu".

Küresel eşitsizlik "Büyük Hızlanma"nın nedenleri ve sonuçları tartışmasına temel bir faktör olarak dahil edilmiş durumda. Bu eşitsizlik sadece ülkeler arasında değil, aynı zamanda ülkelerin kendi içinde yaşanıyor. Dünya nüfusunun sadece %1'i toplam zenginliğin yarısına sahip ve eşitsizlik daha önce görülmemiş düzeyde artıyor. Büyük hızlanmayı analiz ettiğimizde nihai olarak insanlığın geleceğini belirleyen konuların sınıf ve iktidar ilişkileri olduğunu görebiliyoruz.

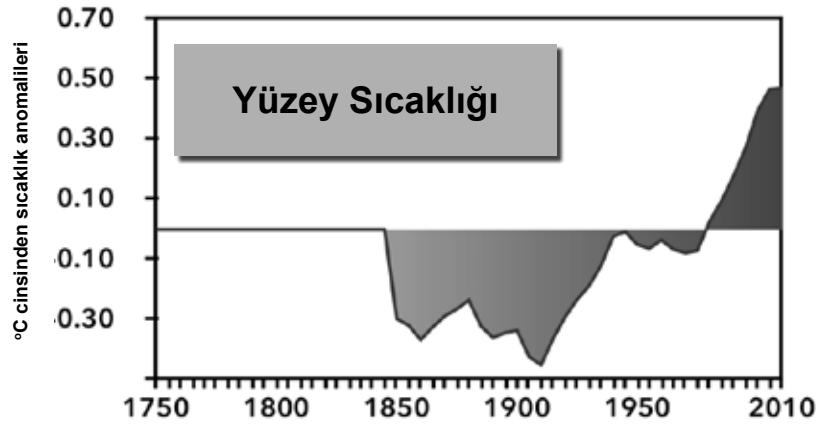
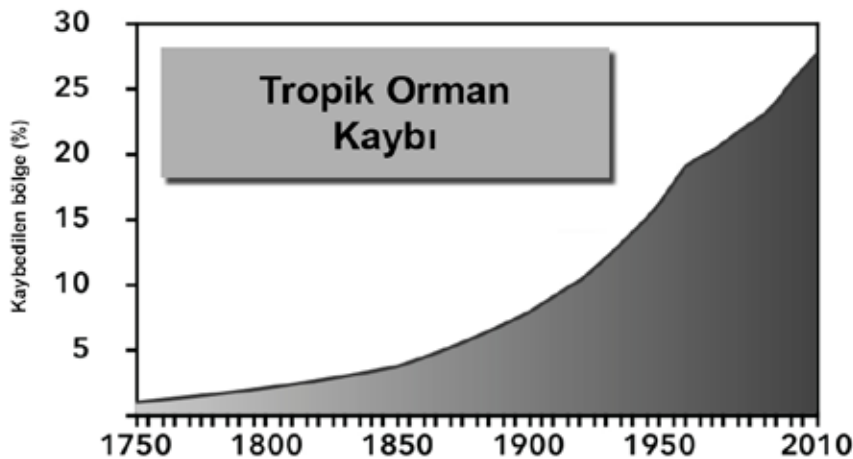
Büyük hızlanmanın güncellenmediği raporda bilim insanları şöyle yazıyor: "2010'da OECD ülkeleri küresel GSMH'nin yüzde 74'ünü, ancak küresel nüfusun sadece yüzde

18%'ini oluşturuyor... Dünya sistemi üzerinde insan izinin çoğu OECD ülkelerinden kaynaklı. Bu durum küresel eşitsizlik düzeyinin büyüklüğüne işaret ediyor ve büyük hızlanmanın nedeni olan zenginliğin dağılımını sapırtıyor ve dünya sistemi üzerindeki etkileriyle baş etmek için yürütülen çabaları karıştırıyor... Büyük hızlanma çok yakın zamana kadar neredeyse tamamen gelişmiş ülkelerdeki insan nüfusunun küçük bir bölümü yüzünden gerçekleşiyor". [Steffen, vd., "The Anthropocene: From Global Change to Planetary Stewardship", s. 746]

İklim kaosu ve gezegenin sınırları

Bugün olduğu gibi iklim sistemi aşırı stres altında olduğunda ani değişimlerin ortaya çıkması olasılığı artıyor. Ani iklim değişimleri özellikle iklim sistemi en hızlı şekilde değişmeye zorlandığında ortaya çıkıyor. Bu nedenle gelecek hızlı değişimler güvenilir bir şekilde öngörülemez ve iklim sürprizleri bekleniyor. [George Manbiot, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/nov/14/earth-death-spiral-radical-action-climate-breakdown?>]

- **Avrupa, 2003:** Son 500 yılın en sıcak yazında 70,000 kişi öldü.
- **Rusya, 2010:** 1500'den bu yana görülen en sıcak yaz Moskova yakınlarında 500 tane kontrol edilemeyen yangına neden

oldu. Tahıl mahsulleri yüzde 30 azaldı, elli altı kişi öldü.

- **ABD, 2011:** Teksas ve Okloho- ma'da 1880'den bu yana görülen en aşırı temmuz sıcaklığı ve

Eğer çevre kirli ve ekonomi hasta ise her ikisine de neden olan virüs üretim sisteminde bulunur.

Barry Commender

kuraklık. 13 milyon dolar zarar olduğu hesaplandı.

- **Hindistan, 2015:** Mayıs'ta sıcak dalgası 47,7°C (117°F) kadar çıktığında iki yüz elli kişi öldü.

Hansen, Sato, ve Ruedy bu tip olaylara referans verirken "küresel ısınma olmasaydı böylesi aşırı anomalilerin ortaya çıkmayacağını

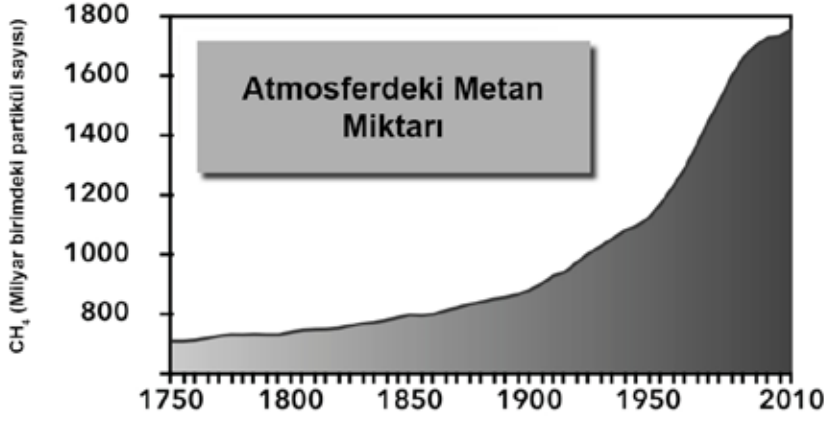
büyük bir güvenle söyleyebiliriz" diyorlar. [Hansen, vd., "Perception of Climate Change"]

Britanya Sağlık Dergisi'nde 2009 yılında yapılan bir çalışmada "iklim değişikliğinin 21. yüzyılın en büyük sağlık tehdidi olduğu" sonucuna ulaşıldı. 2015'te devamı yapılan aynı çalışma tehlikenin büyüdüğünü gösteriyor: "Bugün hissedilen iklim değişikliğinin etkileri ve gelecek projeksiyonları insan sağlığı üzerinde kabul edilemez yükseklikte ve potansiyel olarak yıkıcı risk taşıyor". [Lancet, "Managing the Health Effects of Climate Change"; Lancet, "Health and Climate Change"]

Dünya Sağlık Örgütü 2030 ile 2050 arasında iklim değişikliği nedeniyle yıllık ölüm rakamlarının milyonlarca artacağını ve yüzyılın ikinci yarısında aşırı sıcaklar nedeniyle ölüm oranlarının daha da yükseleceğini belirtiyor. [Dünya Sağlık Örgütü, "İklim, Değişim ve Sağlık"]

Karşı karşıya olduğumuz problem, felakete yol açan değişimin kaçınılmaz olması değil, kısa süre içinde harekete geçilmezse felaket getiren değişimin kaçınılmaz olması. Yöneticiler ısınmayı 2°C altında tutmak için sahte bağlılık sözleri veriyor, ancak zorunlu emisyon miktarlarını azaltmak büyük şirketler ve onlara hizmet eden politikacıların iyi niyetine kalırsa bunun mümkün olmayacağı çok iyi biliyoruz.

Naomi Klein'in de ısrarla ifade

ettiği gibi bu durum gündemimizin en başına radikal sosyal değişim ihtiyacını çıkartmamızı gerektiriyor.

Anderson ve Bows-Larkin felakete yol açacak ısınmadan kaçınmak için halen zamanımız var "ancak kapitalizmin kuralları içinde değil... Bunun kuralları değiştirmek için şimdiye kadar ifade edilen en önemli argüman olduğu kesin" diyorlar. [Naomi Klein, "İşte Bu Her Şeyi Değiştirir", Agora Kitaplığı]

Kapitalizm ve doğa

Kapitalist dönemde insanlık sağlık, kültür, felsefe, edebiyat, müzik vs. alanlarında büyük ilerlemeler kaydetti. Ancak kapitalizm aynı zamanda açlık, yoksulluk, kitlesel şiddet, işkence ve soykırımı da daha önce görülmemiş düzeye çıkardı. Kapitalizm genişledikçe ve yaşlandıkça doğasındaki barbarlık daha çok öne çıkıyor. Yarattığı büyük üretici güçler hızla ve kendiliğinden büyük yıkıcı güçler haline geldi.

Geçmişteki değişimler ne kadar yaygın ya da yıkıcı olsa da bütünsel olarak dünya sisteminin yapısında ya da işleyişinde önemli değişimlere neden olmadı.

Ancak 20. yüzyılın ortalarından sonra dünya sisteminin durumu ve işleyişinde holosen döneminin çeşitlilik aralığının ötesinde ve doğal değişkenlerle değil, insan faaliyetleriyle belirlenen temel bir değişimin yaşandığının açık kanıtları var.

Bilim insanlarına göre: "Biyo-

lojik göstergelerin çoğunluğu açısından holosen çeşitliliğin sınırlarını çok net bir şekilde aştığımız bir noktaya ulaştık. Şimdi benzeri olmayan bir dünyada yaşıyoruz". [Steffen, vd., "The Trajectory of the Anthropocene," s. 91]

Burada bahis konusu olan insan toplumu ile doğal dünyanın geri kalanı arasındaki ilişkide niteliksel bir değişimdir.

Sermayenin zamanına karşı doğanın zamanı

250-300 sene öncesine kadar üretimin neredeyse tümü kullanım içindi, bugün anladığımız türden ekonomik büyümeye olanak yoktu. Ancak kapitalizmde üretimin çoğu değiş-tokuş için; sermaye, emeği ve doğayı, malları üretim maliyetinden fazlaya satarak daha fazla sermaye biriktirmek için sömürüyor.

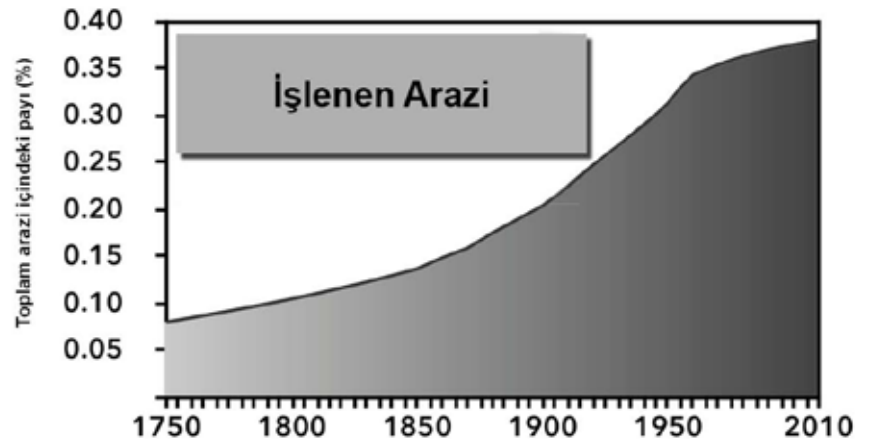
Küçük bir azınlık kar üreten zenginliğin neredeyse hepsine sahip, insanların çoğu yaşamak için

bu azınlığın emrinde çalışmak zorunda. Çalışanlar kendilerine ödendenden daha fazla zenginlik üretiyor, sermaye bu karın tümüne ya da büyük bir kısmına alarak büyüyor.

Düşük maliyetli ya da daha çekici ürünlere sahip bir şirket, rakiplerini iflasa sürükleyebiliyor. Bu durum tüm şirketler üzerinde verimliliği artırma, maliyeti düşürme ya da ürünlerini daha satılabilir hale getirme konusunda karşı konulmaz bir baskı yaratıyor. Bu, sistemin tümünü fiziksel, finansal ve coğrafi olarak genişlemeye zorluyor.

Sermayenin tek başarı ölçütü birikimdir. Birikim için birikim güdüsü, insanlara ve doğaya ne kadar zarar verdiğine aldırmıyor; hastalık yaymadan, soluduğumuz oksijeni üreten ormanları yok etmeden, eko-sistemi yok etmeden, suyumuzu, havamızı ve toprağımızı endüstriyel atıkları elden çıkarmak için lağım olarak kullanmadan üretim yapamıyor.

Büyük kirlenici şirketlerin tepesindeki insanlara sorsak tabii ki çocuklarının, torunlarının temiz ve sürdürülebilir bir dünyada yaşamasını istediklerini söyleyeceklerdir. Ancak yöneticiler ve sermayedarlar Marx'ın ifade ettiği gibi "sermayenin kişileşmiş halleri" olarak hareket ediyorlar. Onlar, evlerindeki sevdiklerine nasıl davrandıklarından bağımsız olarak iş yerinde insan formundaki sermayelerdir ve sermayenin gereklerini tüm diğer

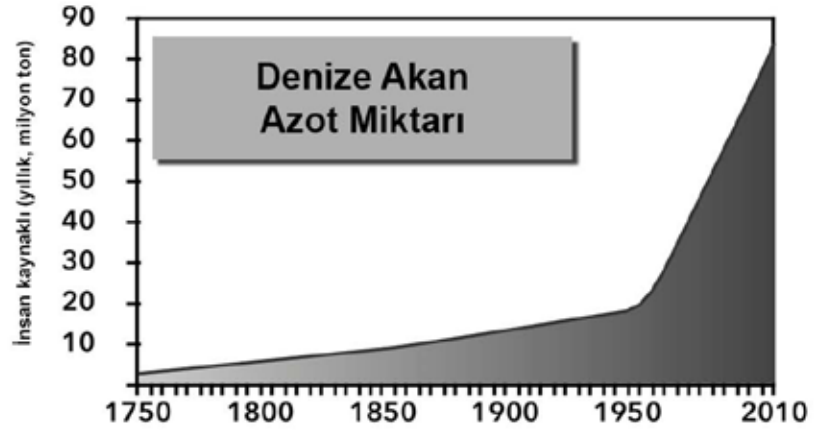

ihtiyaç ve değerlerin üstünde tutarlar. İnsanlığın geleceğini korumakla karları maksimize etmek arasında bir seçim yapmak zorunda kaldıklarında karı tercih ediyorlar. Sermayenin ihtiyaçlarını öncelik etmekte istekli olmayanın yönetici sınıf içinde yeri yoktur; bu konuda bilinç geliştirdiğinde de o pozisyonda fazla kalamaz.

Marx ve Engels'in Komünist Manifesto'da yazdığı gibi: "Üretimin sürekli alt üst oluşu, bütün toplumsal durumların mütemediyen sarsılması, ebedî güvensizlik ve hareket, burjuva çağını bütün öncellerinden ayırt eder. Bütün yerleşik küflenmiş ilişkiler, peşlerinde sürükledikleri ağarmış tasavvurlarla ve görüşlerle beraber çözülür, yeni kurulanlar daha kemikleşmeden eskirler. Katı olan ve duran her şey buharlaşır, kutsal olan her şey kutsiyetinden arındırılır." [Karl Marx ve Friedrich Engels, "Komünist Manifesto", İletişim yayınları, s.56]

Eğer durduramazsak sermaye genişlemek için çaba sarf etmeye devam edecek. Ancak dünya sonsuz değil. Atmosfer, okyanuslar ve ormanlar çok büyük, ancak nihai olarak sonlu, kaynaklar sınırlı ve kapitalizm bu limitleri zorluyor.

Tabi ki kapitalizmin büyüme ihtiyacı onun her zaman büyüyebileceği anlamına gelmiyor. Aksine, büyüme güdüsü periyodik olarak satılabileceğinden daha fazla meta üretildiği durumlara yol açıyor. Ya-

şanan krizler sonucunda şirketlerin bir kısmı iflas ederken önemli miktarda zenginlik yok oluyor. Uzun dönemde daha fazla birikim için kar güdüsü kapitalist sistemin belirleyici yönü ve küresel çevre krizinin temel nedenidir.

Kapitalist üretim nüfusu büyük merkezlerde topluyor ve kentsel nüfusun giderek artmasıyla insan ve dünya arasındaki metabolik etkileşimi bozuyor. Kapitalist tarım, kullanım için gıda üretmek yerine satış ve kar için üretim yapıyor. Tarımsal ürünler şehirlere gönderiliyor, ancak insanlığın atıkları toprağa dönmüyor. Temel yapı maddeleri başka yere dökülüyor ve çevre kirlenici maddeler haline dönüşüyor.

Savaş, kapitalizm ve kriz

1800'lerin başından itibaren kapitalizmin gelişimine giderek artan şekilde fosil yakıtlara bağımlılığının artışı damgasını vurdu. Ancak

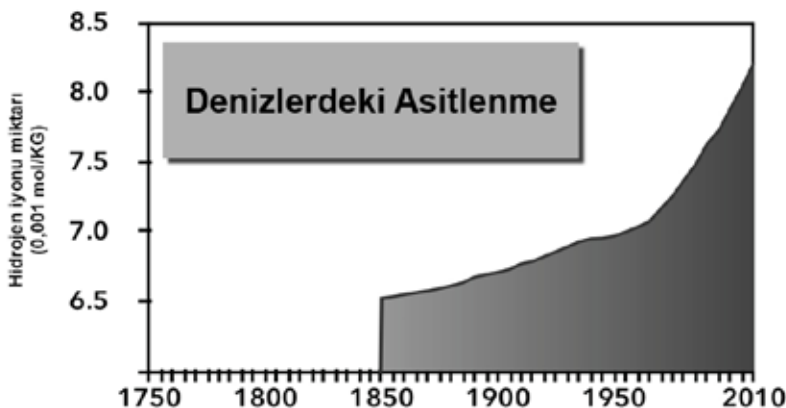
ekonomik büyümenin hızı ve değişimi 1930'ların Büyük Bunalımı ile yavaşladı ve daha sonrasında yaşanan 2. Dünya Savaşı ile sekteye uğradı. Kapitalizmin en kötü bunalımı ve en yıkıcı savaşı dünya sistemini yeni ve tehlikeli bir döneme iten ekonomik ve sosyal değişimlere zemin hazırladı.

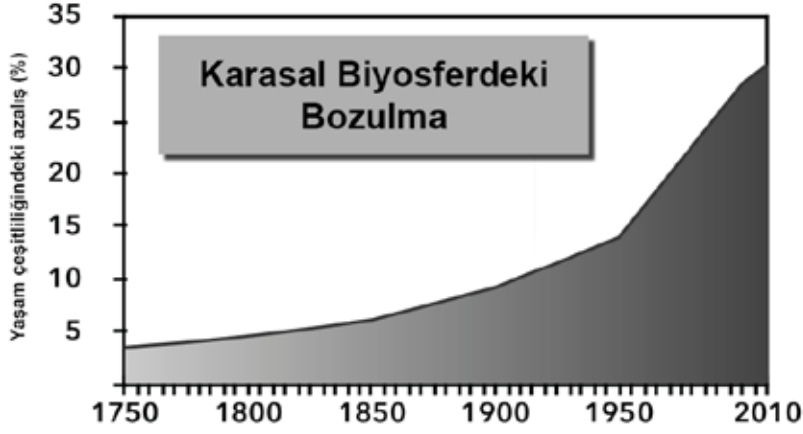
Tıpkı birincisi ve diğer pek çok savaş gibi rakip emperyalist ülkelerin küresel hegemonya hırsları yüzünden çıkan İkinci Dünya Savaşı'nda insanlık çok büyük bir vahşetle karşılaştı: Altı yıl içinde 60 milyon asker ve sivil savaş ya da soykırımlarda, 20 milyon insan açlık ve hastalıklar nedeniyle öldü.

Çok büyük miktarda orman, milyonlarca hektarlık ekilebilir arazi, milyonlarca dolar değerinde fabrika yıkıldı. Japonya ve Avrupa'da şehirler yerle bir edildi.

1945'in ağustos ayında iki kısacık anda o zamana kadar yapılmış en yıkıcı silahla 100 binden fazla insan öldürüldü, sayısız insan da yavaş yavaş ölüme mahkum edildiler. Savaş bittiğinde Avrupa, Asya ve Afrika yıkılmış, ekonomileri ve fiziksel altyapıları yok edilmişti.

Savaşın tek kazananı olan ABD, bu süreçten fiziksel olarak yararlanmadan ekonomik olarak her zamankinden daha güçlü çıktı. Savaş üretimi ülkenin GSMH'sini neredeyse iki katına çıkardı, dünya endüstriyel üretiminin neredeyse üçte

ikisi yeni küresel hegemonyanın merkezi ABD’de yoğunlaştı. [Chris Harman, “Halkların Dünya Tarihi”, Yordam Kitap]

1994’te John Bellamy Foster daha sonraları “Büyük Hızlanma” diye adlandırılacak olan sosyal ve ekonomik değişimlerin marksist bir analizine öncülük etti: “1945’ten sonraki dönemde dünya, insanlığın ekonomik faaliyetlerinin dünya üzerindeki temel yaşam koşullarını tamamen yeni yollardan etkilemeye başladığı gezegensel krizin yeni bir aşamasına girdi”. [John Bellamy Foster, “Savunmasız Gezegen”, Epos Yayınları]

Foster, İkinci Dünya Savaşı döneminde ortaya çıkan “yıkım düzeyinde niteliksel bir dönüşümdü” diye yazar. [John Bellamy Foster, “Emperyalizmin Yeniden Keşfi”, Devin Yayınları]

Patricia Hynes 2015’te yayınlanan İklim ve Kapitalizm kitabında şöyle yazıyor: “Modern savaş ve militarizm doğa ve yaşam çevremizde şok edici bir etkiye sahip: Kullanılan silah çeşitleri (uzun ömürlü patlayıcılar, zehirli kimyasallar ve radyasyon), ‘şok ve dehşet’ temelli endüstriyel savaşın yoğunluğu, doğal kaynakların büyük sömürsü ve militarizmi desteklemek için kullanılan fosil yakıtlar. 1990’a kadar yapılan araştırmalar dünyadaki askeri faaliyetlerin karbondioksit salınımı, ozon tabakasının incelmeye, kirli hava, asit formunda kimyasallar

dahil olmak üzere küresel hava kirliliğine katkısının yüzde 5-10 düzeyinde olduğunu hesapladı. Almanya Starnberg Barış Politikaları Araştırma Enstitüsü raporuna göre “tüm küresel çevresel bozulmanın yüzde 20’si askeri ve ilgili faaliyetler nedeniyle gerçekleşiyor.” [Custers, “Questioning Globalized Militarism,” s. 12]

Artık sadece bizi kitlesel sosyal hareketler kurtarabilir... Eğer olursa, işte o her şeyi değiştirir.

Naomi Klein

Savaş sonrası plastik üretimi 1939’da 100 bin tondan 1953’te 1,3, 1964’te 15, 2014’te 311 milyon tona çıktı. Eğer bu eğilim devam ederse dünya ölçeğinde 2035’e kadar iki katına ve 2050’de tekrar iki katına çıkacak. Sanayi, küresel petrol üretiminin yüzde altısını kullanıyor ve işler böyle devam ederse yüzyılın ortalarına kadar yüzde 20’ye yükselecek.

Plastik kullanımında tüm üretimin yüzde 26’sını paketleme oluşturuyor; ürünler atılmak üzere dizayn ediliyor ve asla ortadan kaybolmayacak materyallerden yapılıyor. Yeşile boyamalarına rağmen plastik paketlerin sadece yüzde 14’ü geri dönüşüm için toplanmak-

ta ve bunun sadece üçte biri, üretimin yüzde 5’i gerçekten geri dönüştürülmektedir. Yüzde 14 yakılıyor, yüzde 40 katı atık sahasına gidiyor ve yüzde 32’si çevreye atık olarak dönüyor. Davos raporu bugün okyanuslarda 150 milyon tondan fazla plastik olduğunu ve 2050’ye kadar okyanuslardaki plastiklerin balıkların tümünden daha ağır geleceğini hesapladı. Aynı rapora göre “eğer plastik kullanımındaki şu anki güçlü büyüme beklendiği gibi devam ederse bugün yüzde 1 olan sera gazı emisyonu 2050’ye kadar küresel yıllık karbon bütçesinin yüzde 15’ini oluşturacak”.

Fosil kapitalizm

Dünya sistemini antropesene iten tüm değişimlerin asıl nedeni fosil kapitalizmin katlanarak büyümesidir.

Andreas Malm, fosil sermaye hakkında şöyle diyor: “Enerji, burjuva mülkiyet ilişkilerinin temelidir”. Diğer materyaller spesifik metaller içinde içerilmiş olsa da - ayakkabıda deri, tekstilde ham pamuk vs.- kömür, petrol, ve gaz “meta üretim spektrumu boyunca kullanılır”. Fosil yakıtlar “artı-değer üretiminin genel kaldırıcısıdır”. [Malm, “Fossil Capital”, s. 288]

1800’lerin başından bu yana kapitalizmin büyümesi ile sera gazı salınımları arasındaki bağ o kadar sıkı oldu ki Malm bunun bir genel yasa olduğunu iddia ediyor: “Sermaye nereye gitse onun peşini emisyonlar takip ediyor... Küresel sermaye güçlendikçe karbondioksit salınımında dizginsiz bir büyüme yaşanıyor”. [Malm, “Fossil Capital”, s. 353]

Fosil yakıtlar gıda, giyim, konut, ısınma, ilaç, ulaşım, iletişim, eğlence ve çok daha fazlasını tedarik ediyor. Fosil yakıtlar sisteme dokunmadan kapitalizmden söküp atılacak bir üst kaplama değil. Sistemin her alanına gömülü yüksek düzeyde karbon temelli enerji sistem için-

de tüm üretim ve yeniden üretim süreçlerinin merkezinde yer alıyor. Petrol-kömür ekonomisinden kopmak bu yapıların büyük bir dönüşümünü, yani üretici güçlerin ve ondan kaynaklanan üretim ilişkilerinin tamamen yeniden biçimlenmesini gerektiriyor. [Chris Harman, "Zombi Kapitalizm", Marx-21 Yayınları]

Hepimiz aynı gemide değiliz

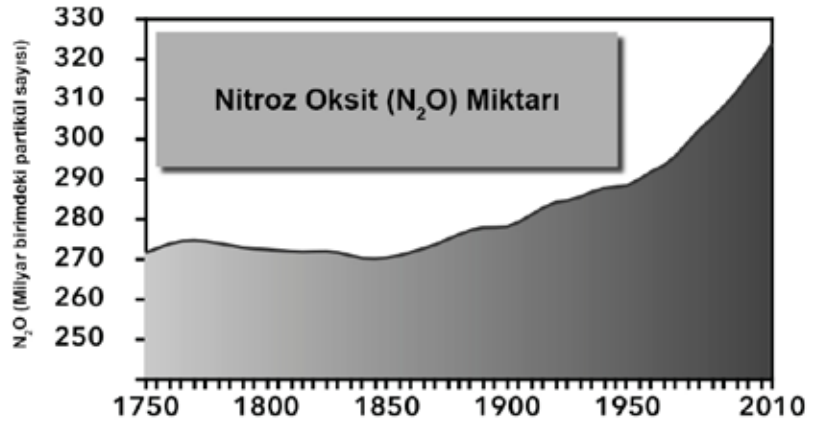
2015'te yapılan hesaplamalara göre dünya nüfusunun en zengin yüzde 1'i toplam nüfusun %99'u kadar zenginliğe sahip ve 62 kişi en yoksul üç buçuk milyardan daha zengin. [Fuentes-Nievaet et al., "Working for the Few," s. 2]

İklim değişikliği ve aşırı meteorolojik olaylardan ölenlerin arasında milyarderler yok, şirket yöneticileri sığınaklarda yaşamıyor, çocukları malnütrisyonundan (beslenme yetersizliği) ölmüyor. Küresel düzeyde mağdurların çoğunluğu yoksul ve dezavantajlı. Hava durumundan kaynaklı afetlerde can kayıplarının yüzde 99'u gelişmekte olan ülkelerde ve yüzde 75'i kadın. [Global Humanitarian Forum, "Human Impact Report", s. 60, 62]

Bugün her sekiz kişiden biri akşam yatağa aç giriyor ve çocuklar öncelikli olarak mağdur oluyorlar. Birleşmiş Milletler'in Haziran 2016 Raporu'na göre 19 milyon kişi iklim değişikliği nedeni ile göç etmek zorunda kaldı. Yerinden zorla edilmiş insan sayısı 65,3 milyon. Her 122 kişiden 1'i mülteci konumunda. 2016'da Akdeniz'de ölen ya da kaybolan kişi sayısı 5 bini, 2017'de 3 bini geçti. 2018 Mayıs ayına gelindiğinde ise bu sayı 600'den fazlaydı. [Cem Terzi, "Barış Zamanı", Marx-21 Yayınları, s. 19]

Ekolojik toplum

Kapitalizm gerçek bir ekolojik uygarlıkla bağdaşmıyor. Ekonominin kar değil insan için organize edildiği ve iktidarın küçük bir azınlıkta değil büyük çoğunlukta olduğu

bir topluma ihtiyacımız var. Bu hedefin gerçekleşmesi için ekonomik alanda yatırım ve üretim hedeflerinin kolektif olarak belirlenmesi; hem karar alma organlarının demokratikleştirmesi hem de üretim araçlarının kolektifleştirilmesi gerekiyor.

Sadece kolektif karar alma organları ve üretim araçlarının kontrolü sosyal ve doğal sistemlerimizin dengesi ve sürdürülebilirliği için gereken uzun dönemli perspektifi sunabilir.

Nüfusun çoğunluğunun aktif desteğine dayalı ekolojist bir programla sosyal ve politik yapıların radikal değişim süreci devrimci bir dönüşümü gerektiriyor. İşçilerin, çiftçilerin, topraksız köylülerin ve işsizlerin sosyal adalet için emek mücadelesi ile çevresel adalet için mücadele birbirinden ayrılmaz. Sosyal ve ekolojik olarak sömüren ve kirlüten kapitalizm, doğa ve emeğin ortak düşmanıdır.

Gelecek sürdürülebilir toplum için radikal dönüşüm önerilerimiz:

- Enerji sisteminde karbon temelli yakıtlar ve bio-yakıtlar yerine toplumun kontrolünde temiz enerji kaynaklarının (rüzgar, jeotermal, dalga ve hepsinden önemlisi güneş enerjisi) kullanılması;
- Ulaşım sisteminde özel kamyon ve arabaların kullanımını büyük oranda azaltarak yerine

ücretsiz ve işlevsel kamusal ulaşım sisteminin kurulması;

- Bugünün üretimde israf, planlı eskime, rekabet, kirliliğe dayalı tüketim ve inşaat modelleri yerine sadece sürdürülebilir, geri dönüştürülebilir ürünler üretmek ve yeşil yapılar inşa eden üretim modelleri uygulamak;
- Gıda üretimi ve dağıtımında mümkün olduğunca yerel gıdanın egemenliğini savunmak, kirlitici endüstriyel tarım ticaretini yok ederek tarım ekosistemleri yaratmak ve toprak verimliliğini yenilemek.

"Temiz kapitalizm" hakkında hiç bir illüzyona kapılmadan iktidardaki hükümetleri, şirketleri, uluslararası kurumları bazı temel, ama zorunlu değişiklikleri yapmaya zorlamalıyız. Sürdürülebilir bir toplumu teorik ve pratik olarak gerçekleştirmeye çalışırken şimdi somut ve acil reformlar için mücadele etmeliyiz.

İhtiyacımız olan çoğunluk hareketi

Barry Commoner'in sözleriyle "mevcut üretim sistemi kendi kendine zarar verici, mevcut insan uygarlığının gidişatı intihara eğilimli". [Barry Commoner, "The Closing Circle", s. 297]

Kapitalist sistemi sonlandırarak kalıcı çözümler üretecek kadar güçlü olmadığımız bugün, mümkün

olan her yerde ekolojik çözümleri zorlamak için muhalif bir güç inşa etmeliyiz.

Ekolojik uygarlık kendiliğinden olmayacak, ancak kararlı ve konsantre bir değişim hareketi ile mümkün olabilir. Sermaye halen iktidardayken mümkün olan her değişimi başarmak için çalışmalı ve bilinçli bir şekilde gelecekte sermayeyi devirmek için ön hazırlıklarını yapan bir hareket inşa etmeliyiz.

Ekolojik değişim küçük bir azınlıkla gerçekleştirilemez. İyi niyetli de olsalar politikacılar ya da bürokratlar tarafından yukarıdan dayatılamaz. İnsanların büyük çoğunluğunun aktif katılımı gerekiyor. Marx'ın ünlü sözünde olduğu gibi "işçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır". [Karl Marx ve Friedrich Engels, "Komünist Manifesto", İletişim Yayınları]

Yeşil Sol hareketin inşası için hareket ve örgütümüz içinde çoğulcu ve farklı fikirlere açık olmalıyız. Birlik, farklılıkları görmezden gelmek ya da bastırmak değildir. Birleşmek deyince ortak hedefler

etrafında çeşitli öznelerin bir araya gelmesinden bahsediyoruz. "Tek tip", "homojen" değil her grubun farklı özelliklerini temel alarak ortak hareket edebiliriz.

Yeşil Sol program kim olduğumuzu tanımlıyor ve birlikte durmamızı sağlıyor. Çok açık ki bir çok konuda farklı düşünüyoruz ve tartışmalarımız çok sert geçiyor. Ancak yeşil olmadan sol, sol olmadan yeşil olunamayacağına inanıyorsak bizi birleştiren şeyler, farklılıklarımızdan daha önemli.

Analizlerimizi ve programımızı değişen politik koşullar ve bilimsel bilgiler ışığında sürekli güncellemek zorundayız. Analizlerimiz bize değişmez yanıtlar değil bir metod sunuyor. Sosyal, politik, ekonomik ve çevresel değişim süreçlerinin ve eğilimlerin somut tahlilini sürekli yapmak zorundayız. Aktif gözlemlerimiz ve analizlerimiz olmaksızın Yeşil Sol siyaset değiştirmek zorunda olduğumuz dünyada anlamsız kalacaktır.

Eko-sistemin ulusal sınır algısını olmadığı dünyamızda enternas-

yonalist ve anti-emperyalist olmak zorundayız. İklim değişikliğine ulusal çözüm yoktur. Her ülkede gerekli karşı önlemler için mücadele etmeli, ancak uluslararası bir değişimle kazanabileceğimizin farkında olmalıyız. Uluslararası iletişim, işbirliği ve dayanışma içinde olmak zorundayız.

Hedefimiz, sera gazlarının emisyonunu aşağı çekmek için önemli adımlar atılmasını veya barajlara, termik veya nükleer santrallere karşı kendi yaşam alanını korumak isteyen herkesi bir araya getirmek olmalıdır. Kısmi mücadelelerdeki kazanımlarımız büyük hedefler için güven kazanmamızı sağlayacaktır.

Antonio Gramsci'nin "bilincin kötümserliği, iradenin iyimserliği" sözü ekolojik yıkım döneminde yolumuza ışık tutuyor. Yıkımın olasılıkları dahilinde olduğunu biliyoruz, ancak umutsuzluğa teslim olmayı reddediyoruz. Mücadele edersek kaybedebiliriz; ama mücadele etmezsek kesinlikle kaybedeceğiz.

17.11.2018, Londra: "Extinction Rebellion"a (Yokoluş İsyamı) katılan binlerce Londralı ünlü Londra Köprüsü'nü trafiğe kapattı.